

ŞEYH ABDULLAH SALÂHADDÎN-İ UŞŞÂKÎ
ŞEYH ABDURRAHMÂN SÂMÎ-Yİ UŞŞÂKÎ

Tuhfetü'l-Uşşâkiyye

UŞŞÂKÎ SÂLİKLERİNİN ÂDÂBÎ

Hazırlayan: MAHMUD EROL KILIÇ

SUFI
KİTAP

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ / 9

Şeyh Abdullah Salahaddin-i Uşşâkî
Risale-i Usûl ü Evrâd-ı Uşşâkiyye / 15

Usûl-i Sabah / 19
Tarîk Evrâdı / 20
Âdâb-ı Öğle / 22
Âdâb-ı İkinci / 23
Âdâb-ı Akşam / 24
Âdâb-ı Yatsı / 27
Usûl-i Kebîr Âdâbı / 29

Şeyh Abdurrahman Sami-yi Uşşâkî
Tuhfetü'l-Uşşâkiyye / 33

Mukaddime / 37
I. BÖLÜM / 39
II. BÖLÜM / 51
III. BÖLÜM (HÂTİME) / 59
Uykunun Vakti / 61
Kelime-i Tevhîd Zikrine Başlangıç / 62
Fatıha Çekmek / 63
Namazın Ardından Fâtıha Okumak / 64
Mürşide "Selâmün Aleyküm" Demek / 65
Şeyhin Sözüne İtaat / 66

Mürşid Elinden Bir Şey Almak /	67
Tevhîd veya Hatm-i Hâcegân Tertîbi /	68
Şeyhine Teslim Olmak /	70
Telkin Olunmayan Esmâyı Çekmek /	71
Esmânın Tebeddülü /	72
Rüya ve Vâkiâ /	73
Şeyhin İradesinde İfnâ Olmak /	74
Emanetlerin Tevdii /	75
Şeyhin Sözü, Ebeveynin Sözünden Önce Gelir /	76
Şeyhten Dua Talep Etmek /	77
Evlilik /	78
İnsanlardan Bir Şey Beklemek /	79
İstikamet Üzere Olmak /	80
Kendinde Bir Şey Görmemek /	81
Dünya Ehlinin Malında Gözü Olmak /	82
Daimî Zikirde Olmak /	83
Cehrî Zikir - Hafî Zikir /	84
Tarîkat Münkirleri ile Oturmamak /	86
Tevhîdin Mertebeleri /	87
İşârî İlim İbareden Tahsil Edilmez /	89
Halkın Nazarından Uzak Kalmak /	90
Kimseyi Hakîr Görmemek /	92
Seyr ü Sülûkün Şartları /	93
Sofra Âdâbı /	94
Dört Edeple Edeplenmek /	96
Ümid ve Korku /	97
Sâlike Medh ve Zem Müsâvîdir /	98
Tevâzû ve Kibir /	99
Teheccüd Namazı /	101

Riyâset Derdine Düşmemek / 102
Evliyâullahın Hâlleri Akıl Tavrının Ötesindedir / 103
Sâlik Cömert Olmalıdır / 105
Semâ Etmek / 106
Sâlik Dünyada Yolcu Gibi Olmalıdır / 107
Velâyet Derecelerinde Yer Almak / 108
İrşâd Makamının Alâmetleri / 109
Gavs, Dörtler, Yediler, Kırklar, Yetmişler, Üçyüzler / 110
Sâlikin Allah Katındaki Yeri / 113
Kitap ve Sünnete İttibâ / 114
Hırka, Kemer, Tâc-ı Şerîf / 115
Keramet / 116
İyiliği Başa Kakmamalıdır / 117
Dört Terk / 118
Kendinde Bir Varlık Görmek / 119
İbadette Riyâ / 120
Ölmeden Evvel Ölmek / 121
Mürşidi Sevmenin Derecesi / 122
İnsanların Kusurlarını Örtmek / 123
Rahmânî Tefekkür / 124
Halvete Girmek / 125
Sâliklerin Şeyh ile Bayramlaşmaları / 127
Seccâdenişînlük ve Şeyhlik İcâzeti / 128
Sâlikin Bir Başka Zâviyeyi Ziyareti / 130
IV. BÖLÜM (TETİMME) / 131
“Tâc-ı Şerîf” Kelimesinin Remizleri / 133
Mürşid-i Kâmil’in Vasıfları / 135
“Şeyh” Kelimesinin Remizleri / 138

“Post” Kelimesinin Remizleri / 140

Devrân’ın Remizleri ve Sırları / 142

Vahdet-i Vücûd Etmek Nedir? / 148

Vahdet-i Vücûdu Anlamada Düşülen Hatalar / 150

Vahdet-i Vücûd’un Sırlarına Dair / 155

ÖNSÖZ

Bütün manevî geleneklerde, mürîdin günlük olarak yapması istenilen bazı ritüeller vardır. Bu pratiklerle, manevî hayatı disiplin altına alma ve bu sayede manevî terakki elde etme hedeflenir.

Tasavvuf mesleğinde, bir dervişin uyması tavsiye edilen bazı uygulamalara ilk dönemlere ait kitapların “âdâb-ı sûfiyye” ve “âdâb-ı tarîkat” adı verilen kısımlarında rastgelinir. Daha sonraki devirlerde ise sırf bu konuyu ele alan Arapça ve Farsça “Âdâbu'l-Mürîdîn” nevinden eserler kendini göstermeye başlar. Osmanlı dönemine gelindiğinde de bu gelenek devam eder ve daha çok muayyen bir tarîkatın dervişlerinin uyması gereken kuralları hâvi “Hurde-i Tarîk” yahut “Miyâr-ı Tarîk” gibi adlar altında bazı eserler yazılır. Bu meyanda Şeyh Şabân-ı Velî (v. 1568), Şeyh Aziz Mahmud Hüdâyî (v. 1628), Şeyh Abdülmecid Sivâsî (v. 1639), Şeyh Niyazi-i Mısırî (v. 1694), Şeyh Abdullah Salahaddin-i Uşşâkî (v. 1782), Şeyh Abdülmecid el-Hânî (v. 1862), Şeyh Harîrîzâde Kemaleddin (v. 1882) ve Şeyh Mehmed Fahreddin el-Cerrâhî (v. 1966) gibi zâtlar, bazen umum dervişler için bazen de hususen kendi tarîkleri için böylesi eserler kaleme almışlardır.

Tasavvuf tarihi boyunca bu konuda şeyhler arasında bazı yorum ve tatbikat farklılıkları da yok değildi. Bazıları, dinî vecibelere ilave olan bu uygulamaları yolun olmazsa olmazı ve muhakkak yerine getirilmesi lazım olan esaslar olarak gördüler.

Usûlü olmayanın vusûlü olmaz ve Evrâdı olmayanın vâridâtı olmaz, sözünü bu manada yorumladılar. Melâmet neşvesi baskın olan bazıları ise bütün dinî vecibeler gibi tarikat usûllerinin de bir vesile olduğunu, bunlara riâyete gayret gösterilmesi gerektiğini ama işin esasının muhabbet, feyz ve cezbeden ibaret olduğunu da unutmamak gerektiğini ileri sürdüler. *Fazla merasim ruhu öldürür,* diyen bu şeyhler, *Sabah virdi güzeli temaşa etmektir,* gibi sözlerle bu uygulamaları te'vil ve teşbih etme yoluna gittiler. Mesela şeyhlik alâmeti olan "tâc-ı şerîf" in remzî manasını unutarak bizatihi maddesini esas almaya başlayan ve kerameti buna hamledenlere karşı, *Tâc mârifet tâcıdır sanma başka tâc ola yahut Deroişlik olaydı tâc ile hırka, biz dahi alırdık onu otuza kırka,* dediler. Bütün tarikat teçhizatının neticede birer remiz olduğuna dikkat çektiler.

Son devir Uşşâkiyye ricâlinden Şeyh Hüseyin Vassaf Efendi, *Sefîne-i Evliya'* da şunları söyler:

"...Tâc ve hırka ile hemân şeyh yapmazlar. İnsanda sülûkün neticesi mertebe-i kemâl zuhûr eder ki sâhib-i sirru'l-esrâr aleyhi salavâtü'l-fikâr Efendimiz hazretlerinin emr ü işârât-ı celîleleriyle verilen bir emanet vardır ki, onun hâmiline alâmet-i mahsûsa-i sûfiyye olarak tâc, binîş, kemer, asâ ve tesbih ihsan buyurulur. Bu sırr-ı emânet zuhûr etmedikçe, hilafetnâme ve tâc u abâ cümleten hebâdır.

Sûfilik tâc ile abâ oldu

Hayf kim mârifet hebâ oldu"¹

Her iki yaklaşımı da telif eden kâmiller ise bu usûllerin hususen yola yeni başlayan ve esmâ süren mübtedîler için elzem olduğunu, tevhîd derslerine geçen müntehîlerde ise lüzumlu ama murakaba ve tefekkürün daha elzem olduğunu söylediler.

1 Hüseyin Vassaf, *Sefîne*, c. III, s. 396.

Hız. Pîr, Seyyid Hüsameddin Hasan el-Buhârî, el-Halvetî, el-Uşşâkî (v. 1001 / 1592) tarafından içtihad edilen² Tarîkat-ı Aliyye-yi Halvetiyye-yi Uşşâkiyye³ sâliklerinin günlük âdâbı hakkında yazılan bu eser, söz konusu tarîkte Üçüncü Pîr (Pîr-i sâlis) kabul edilen ve yazmış olduğu birçok irfânî eserden dolayı Osmanlı'nın Muhyiddin-i Arabî'si sayılan Şeyh Abdullah Salahaddin-i Uşşâkî (v. 1197 / 1782) tarafından Arapça olarak kaleme alındıktan⁴ sonra, önce kendisi, çok sonraları ise Şeyh Abdurrahman Sami Efendi⁵ (v. 1934) tarafından Osmanlıcaya tercüme edilmiştir. Son devir Uşşâkî meşâyihından Şeyh Abdurrahman Sami Efendi bu eseri sadece tercüme etmekle kalmamış, hem erkâna hem de muhtevaya birçok ilavelerde bulunmuştur.⁶ Bu yönüyle onun bu eserini bir tercümeden ziyade yeniden yazılmış bir telif gibi görmek de mümkündür.

Bizim burada neşrini sunduğumuz bu çalışma, Sami Efendi'nin -maalesef bir hayli mürettip hatasıyla dolu olarak- 1924 senesinde, İstanbul'da bastırılan söz konusu bu eseri üzerine müsteniddir. Eserden istifade edebilmemiz de ancak müellif tarafından tashihi

- 2 Şeyh Seyyid Hüsameddin Hasan hazretleri^(ks) aslen Buharalı olup önce Nurbahşiyye, sonra da Halvetiyye tarîklerinden müstahlef oldular. Uzun seneler Uşak şehrinde yaşadıkdan sonra İstanbul'a yerleştiler. Hac dönüşünde Konya'da âlem-i Cemâl'e yürüdüler. Nâşî İstanbul'a getirilerek Kasımpaşa'daki Uşşâkî Âsitânesi'ne defnolunmuştur.
- 3 Bkz. Mahmud Erol Kılıç, *Anadolu Tasavvuf Tarihinine Notlar II: Halveti-Uşşâkîler*, Sufi Kitap, İstanbul 2016.
- 4 Bu eserin Arapça aslının bir nüshası, Harîrîzâde'nin himmetiyle *Tibyânü Vesâil*'in (Sül. Ktp. İbr. Ef. Nr. 430-432, I/255b-268) sayfaları arasına alınmak sûretiyle günümüze ulaşmıştır.
- 5 Bu zâtn hayatı hakkında daha fazla bilgi için bkz. S. Naci Eren Balıkesîrî, *Pîr Seyyid Hüsameddin Uşşâkî*, s. 76-90, İstanbul 1996; S. Derin, *Abdurrahman Sami'nin Hayatı, Eserleri ve Tefsîr-i Fâtiha-i Şerîfe Risalesi*, (Basılmamış Y. Lisans Tezi), Mar. Üniv. Sos. Bil. Ens., İstanbul 1993.
- 6 Muhteva olarak Salâhî Efendi'nin metni daha sade iken Abdurrahman Sami Efendi'ninkinde bir hayli ilave vazifeler vardır. Öte yandan, Sami Efendi'nin kitabın son bölümünde verdiği izahat, tasavvufun doktrin kısmıyla alakalı önemli bazı bilgilerdir. Ayrıca yine kendisinin Nakşî-yi Behâî ve Halvetî-yi Hüsâmî tarîklerinin erkânlarını mecederek adına *Meslek-i Sami* dediği bir seyr ü sülûk risalesi bulunmaktadır ki 1909 yılında, İstanbul'da, kendi tanzim etmiş olduğu *Evrâdi'l-mukarrebîn*'le beraber basılmıştır.

yapılmış bir nüshasının güzel bir tevafuk eseri elimize geçmiş olmasıyla mümkün olabildi.

Tarîkat ve tekke kültüründe, dervişlerin günlük vazifelerinin yanı sıra hem tekke içi hem de tekke dışındaki edeplerini tanzîm ederek yolun zâhirine müteallik bu gibi konularda kendilerine rehberlik yapmayı hedefleyen bazı eserlerin kaleme alınması, adeta her tarîkatta ihtiyaç duyulan bir husus olagelmıştır. Zira tarîkatın şerâtına yani Yol'un zâhirî şartlarına riâyet etmek, tarîkatın hakîkatine ve oradan da Hakîkatin Hakîkati'ne ulaşmanın vesilelerinden biri kabul edilmiştir. Zira urûc kavsinde bâtına zâhirden geçilmekteydi. Zâhir, bâtının zarfı ve mahfazasıydı. Ancak, esas olan "öz" ve "iç" olmasına rağmen cisimler âleminde bir kabuğun bu özü koruyacağı da unutulmazdı.

Mâmâfih lâ-mekân ve lâ-nişân ilini menzil tutan gerçek gönül sultanları ve melâmet erleri, bütün bu zâhirî muamelelerin izâfî, bâtın esaslarının ise aslî olduğunu yakînen bilirlerdi. Varlığın her mertebesinin hakkını vererek zâhir ve bâtının karşılıklı irtibatını sağlıklı bir temele oturtabilmek zaten bütün maneviyat yollarının ana hedefi olmuştu. Binaenaleyh bu risaleciği kendilerine bir el kitabı yapmış olanlar, şu ârif nutuklarını da hiçbir zaman akıllarından çıkarmazlardı.

*Savm ü salât ü hac ile sanma biter zâhid işin
İnsân-ı kâmil olmağa lazım olan irfân imiş*

Niyazi-i Mısri^(ks)

* * *

*Deroişlik olaydı tâc ile hırka
Biz dahi alırdık amı otuza kırka*

Yunus Emre^(ks)

* * *

*Sûret ü nakş-ı sivâdan beyt-i kalbin sâde kıl
Gayrıdan pâk eyle Beytullah'ta olmaz nukûş
Çün nukûş-ı masivadan pâk ola dil-hânesi
İsterisen hurka-pûş ol, isterisen hull-pûş
Zâhirine eylemez Mevlâ nigâh-ı itibar
Bâtınındır çün nazargâh-ı Hüdü kıl anı hoş*

Abdullah Salahaddin-i Uşşâkî^(ks)

* * *

*Muhabbet bezmine dil ver perîşân olmak istersen
Serâpâ âteş-i aşk ile nîrân olmak istersen
Gerek âyine-i sûret, gerekse nakş-ı elvâna
Kapılma, cânâ bak irfân-ı cânân olmak istersen*

Abdurrahman Sami-yi Uşşâkî^(ks)

* * *

Umumi olarak bütün ehl-i tarîkin, hususi olarak da Halvetî-Uşşâkî yolu mensuplarının, bâtın sultanlığına doğru seyreden yolda riâyet etmeleri gereken bazı esasların anlatıldığı bu eseri, alâ taleb-i dervîşân ve bi-himmet-i pîrân hafif sadeleştirmeler, gerekli notlar, tahriçler ve istifadeyi kolaylaştırıcı bazı düzenlemeler yapmak sûretiyle erbâbının istifadesine sunmakla zât-ı âlîlelerine hizmet edebilmiş isek kendimizi bahtiyar sayarız.

Bu metin, tarafımızdan neşre hazırlanmış ve daha evvel basılmış idi.⁷ Elinizdeki bu ilaveli yeni baskıda ise evvela Salâhî Efendi'nin metnini⁸ daha sonra Abdurrahman Sami Efendi'nin

7 Bkz. Şeyh Abdullah Salahaddin-i Uşşâkî -Şeyh Abdurrahman Sami-yi Uşşâkî, *Tuhfetü'l-Uşşâkiyye (Uşşâkî Sâliklerinin Âdâbı)*, haz. Mahmud Erol Kılıç, İstanbul, Asitane-i Uşşâkî Neşriyatı, 1998.

8 Salâhî Efendi'nin bu risalesinin yazma nüshaları Millet Ktp., Ali Emîrî, Şer'iyye 789'da; Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud 2684 ve Tahir Ağa 503'te; Ankara Üniv, DTCF Ktp, Muzaffer Ozak, II/7 numarada kayıtlıdır. Ayrıca bu metin, Ali İhsan Kılıç tarafından *Tasavvuf İlmî* ve Akademik Araştırma dergisi, y. 13, sy. 30, 2012'de neşredildi. Biz burada şahsî kütüphanemizde bulunan bir nüsha ile Ali İhsan Kılıç'ın söz konusu neşrini beraberce kullandık.

ilavelerle tercüme ettiği metni⁹ çok fazla sadeleştirme yoluna gitmeden Latin harfli Türkçede neşre hazırladık. İki metni beraber vermemizin sebebi, nelerin Sami Efendi tarafından ilave edildiğini daha yakından görebilmek içindir.

Asrın başına gelinceye kadar bir derviş topluluğunun nele-re riâyet etmesi gerektiğini gösteren bu metin, bugün tarihî bir metindir artık. Bunlara riâyet edecek derviş kaldı mı bilmiyorum? Yine de bu geleneğe hizmet edebilmiş isek kendimizi bahtiyar sayarız.

Mahmud Erol Kılıç, 2016.

---

9 Bkz. *Tuhfetü'l-Uşşâkiyye*, Salâhî Efendi, mütercimi Kadızâde Abdurrahman Sami Niyazi, İstanbul : [y.y.], 1343/1927, 48 s.

ŒEYH ABDULLAH SALAHADDİN-İ UŒŒÂKÎ
RİSALE-İ USÛL Ü EVRÂD-I UŒŒÂKİYYE

Bismillahirrahmanirrahim

Leyse li'l-insâni illa ma seâ¹⁰

“Ve’s-salâtü ve’s-selâmü alâ seyyidinâ Muhammedin
ve alâ âlihi ve sahibihi ecmaîn.”

İşbu risale-i şerîf, tarîk-i Uşşâkî fukarâsının usûl ve âdâbları
ve vaktinde evrâdlarını beyan eder.

---

10 “İnsan için çabasından başka bir şeyi yoktur.” Necm, 53/39.

USÛL-İ SABAH

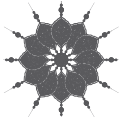

Evvela, sabah evrâdı öyle gerekdir ki yalnız olduğu halde sünnet-i şerîfi edâ ettikten sonra üç İhlâs-ı şerîf okuya. Ba'dehu farz edâ olundukda ba'de's-selâm üç kere salavât-ı şerîf ve bir Fâtîha-i şerîf okuya. Bu mahsus Resûlullah sallallahu teala aleyhi ve sellem içindir. Ba'dehu bir Fâtîha-i şerîf ve bir Âyete'l-kürsî okuyalar. Ondan sonra, "Şehidallah" âyet-i şerîfini "bi-gayri hisâb"¹¹ dek okuyalar.

Ba'dehu tesbîhatlar tamam oldukda, bir kere, "Lâ ilâhe illallah Muhammed Rasûlullah" ve bir kere "Lâ ilâhe illallah Muhammed Nebiyyullah" ve bir kere "Lâ ilâhe illallah Muhammed Habîbullah" deyip ba'dehu "Lâ ilâhe illallahu vahdehu la şerîke leh" okuyup dua ede. Fâtîha'dan evvel sekiz kere, "Lâ ilâhe illallah" tekrar eyleye ve üç kere "Hû" diye. Ba'dehu Fâtîha-i şerîfi okuya. Ondan tarîk evrâdına şurû' ede.

11 Âl-i İmran, 3/18, 19.

TARÎK EVRÂDI

Evrâd-ı tarîk budur ki evvela bir Fâtîha-i şerîf okuya. Ondan [sonra], “Lillahi mâ fi’s-semâvâti ve mâ fi’l-arz” âyet-i şerîfin “kafirûn” a varıncaya kadar okuya.¹² Ondan, Yâsîn-i şerîf okuya. Ondan, “Yâ eyyuhellezine âmenu’ttekullâhe ve’btegû...” âyet-i şerîfin “...Azîzün Hakîm” e¹³ varıncaya kadar okuya. Ondan “İzâ câe” sûresini¹⁴ okuya. Ondan üç İhlâs-ı şerîf, ondan Muavvizeteyn, ondan sûre-i Fâtîha, ondan, “Elif lâm mîm” âyet-i şerîfini, “... muflihûn” a¹⁵ varıncaya kadar okuya. Ba’dehu hatm-i şerîf duası eder gibi ede. Bir Fâtîha edip eli yüze ede. Akabince, “Subhanallahi ve’l-hamdülillahi” ilâ ahir “ve lâ ilâhe illallahu va’llahu ekber ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ bî’llahi’l-Aliyyi’l-Azîm” deyip ba’dehu üç İhlâs-ı şerîf, ba’dehu dört kere, “Lâ ilâhe illallah” deyip beşincide “Muhammed Resûlullah” diye. Yüz tamam olunca ba’dehu, “Lâ ilâhe illallah Muhammed Nebiyyullah” diye. Yüz tamam olunca ba’dehu, “Lâ ilâhe illallah Muhammed Habîbullah” diye. Yüz tamam olunca, bu üç yüz tamam oldukça, usûl üzere tevhîd ede. Ba’dehu bir mikdar “Hû” diye. Ba’dehu el kaldırıp dua eyleye, Fâtîha okuya, ba’dehu üç kere salavât getire. Ondan sonra

12 Bakara, 2/284-286.

13 Maide, 5/35-38.

14 Nasr sûresi.

15 Bakara, 2/1-5.

üç kere veya bir kere tekbîr eyleye. Ondan yine üç kere salavât-ı şerîf getire.

Ondan sonra kalka, salât-ı nâfileye şurû' eyleye. Evvela iki rek'at İşrak'a niyet eyleye. Ba'dehu iki rek'at İstihâre namazına niyet eyleye. Evvel rek'atta bir Fâtiha ve bir "Kul yâ eyyühe'l-kâfirûn"¹⁶ okuya. İkinci rek'atta, bir Fâtiha ve üç veya bir İhlâs-ı şerîf okuya.

Ba'dehu iki rek'at İstiâze namazına niyet eyleye. Evvel rek'atta bir Fâtiha ve bir "Kul eûzu bi Rabbi'l-felâk" okuya. İkinci rek'atta bir Fâtiha ve bir "Kul euzû bi Rabbi'n-nas" okuya. Ba'de's-selâm, "İnnema yü'minu" âyet-i şerîfin "fehum lâ yestekbirûn"¹⁷ varıncaya kadar okuya ve secde eyleye. Ba'dehu sekiz kere, "Lâ ilâhe illallah" tekrar eyleye. Ba'dehu bir mikdar "Hû" diye. Ba'dehu bir Fâtiha okuyup üç kere salavât getire. El yüz ede. Sabah usûlü tamam oldu.

* * *

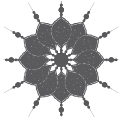
Âdâb-ı tarîkat budur ki, işrak bir saat geçdikde bir rahat uyuya. Ne mikdar olursa... Ba'dehu kalkdıkdâ abdest ala. On iki rek'at namaz-ı nâfile-i Duhâ kıla. Ba'dehu "Şehidallah" âyetini "bi-gayri hisâb" a varıncaya kadar okuyup, "Allahümme'rzuk bi-gayri hisâb ve ente hayru'r-râzıkîn", "fa'lem ennehu Lâ ilâhe illallah" deyip bir mikdar tevhîd eyleye ve "Hû" diye. Ba'dehu dua eyleye. Tamam oldu.

16 Kâfirun sûresi.

17 Secde, 32/15.

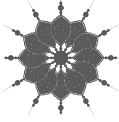
ÂDÂB-I ÖĞLE

Âdâb-ı öğle budur ki, dört rek'at sünnet kılıp üç İhlâs okuya. Ondan farza ikamet ede. Tamam oldukda üç salavât-ı şerîf getire, bir Fâtîha-i şerîf okuya. Ondan dört rek'at son sünneti kıla. Ondan bir Fâtîha okuya. Bir Âyete'l-kürsî okuya. Ondan sonra, "Şehidallah" âyet-i şerîfini "bi-gayri hisâb"¹⁸ dek okuyalar. Ba'dehu tesbîhatlar tamam oldukda, bir kere, "Lâ ilâhe illallah Muhammed Rasûlullah" ve bir kere "Lâ ilâhe illallah Muhammed Nebiyyullah" ve bir kere "Lâ ilâhe illallah Muhammed Habîbullah" deyip ba'dehu "Lâ ilâhe illallahu vahdehu lâ şerîke leh" okuyup dua ede. Fâtîha'dan evvel sekiz kere, "Lâ ilâhe illallah" diye. Sonra sûre-i Mülk'ü okuya. Usûl üzere tevhîd edip "Hû" diye, dua ede. Tamam oldu.

18 Âl-i İmran, 3/18, 19.

ÂDÂB-I İKİNDİ

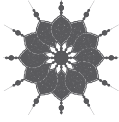

Âdâb-ı ikindi budur ki, dört rek'at sünneti kılıp üç İhlâs okuyup farza ikamet ede. Ondan sonra "Şehidallah" âyetin "bi-gayri hisâb"¹⁹ varınca okuya. Ondan tesbih ede. Bâlâda zikrolunduğu gibi tevhîdler edip dua eyleye. Kable'l-Fâtîha sekiz kere kelime-i tevhîd ve üç kere "Hû" diye. Ve bir Fâtîha ve üç salavât getire. Ondan Amme sûresini okuya. Ve bir "İzâ câe" sûresini okuya. Ve bir Fâtîha okuya. Ondan sonra ibtidâ edip, "Subhanallahi ve'l-hamdülillahi" ila âhir "ve lâ ilâhe illallahu va'llahu ekber ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llahi'l-Aliyyi'l-Azîm" okuya.

Ba'dehu üç İhlâs-ı şerîf okuya. Ondan sonra dört kere, "Lâ ilâhe illallah" diye. Beşincide, "Muhammed Resûlullah" diye. Yüz tamam olunca ba'dehu "Lâ ilâhe illallah Muhammed Nebiyyullah" diye. Yüz tamam olunca ba'dehu "Lâ ilâhe illallah Muhammed Habibullah" diye. Yüz tamam olunca ondan sonra bir mikdar usûl üzere tevhîd ede ve "Hû" diye, dua ede. Bir Fâtîha okuyup üç salavât getire. Tamam oldu.

19 Âl-i İmran, 3/18, 19.

ÂDÂB-I AKŞAM

Âdâb-ı akşam budur ki güneş batmazdan evvel zikr gerekdir, ki evvel sûre-i Haşr'in âhirin okuyup ba'dehu tevhîde şurû' ede. Ne mikdar ederse... Ba'dehu bir mikdar "Hû" diye, dua ede. Fâtiha okuyup üç salavât getire. Ba'dehu akşam namazına şurû' ede. Kıldıkda ba'de's-selâm üç kere salavât getire. Bir Fâtiha okuya. Ondan sünnete şurû' ede. Kıldıkda yukarıda geçen gibi minval-i meşrûh üzere dua edip iki üç salavât getirip ondan sonra nâfileye şurû' edip iki rek'at mûnis-i Kabr ve dört rek'at salât-ı Evvâbin kıla. Ba'dehu "İnnemâ yü'minu" âyetin, "fehüm lâ yestekbirûn"^{a20} varınca okuya. Ondan secde ede. Ondan dua edip bir Fâtiha okuya ve üç salavât getire. Usûl tamam oldu.

* * *

Ba'de't-taam hamd eyleye. Ne kadar dilerse... Usûl-i hamdin âdâbı budur ki ibtida besmele ile sûre-i Haşr'in âhirin okuya. Ondan hamde başlaya:

Elhamdüilillah, elhamdüilillah
Allah'ım Allah, sultanım Allah
Dertlere derman, dermanım Allah
Estağfirullah estağfirullah
Min külli zenbin estağfirullah

²⁰ Secde, 32/15.

*Sırran ve cehren estağfirullah
Çokdur günahım estağfirullah
Sensin Allah'ım elhamdülillah*

*Yâ Rab şükür eyledik şükür, zikrinle zikr elhamdülillah
Âşıkın fikri, dilinde zikri, ni'metin şükürü elhamdülillah
Hulkumdan çıkar, misk gibi kokar, günahlar döker elhamdülillah
Gökteki yıldız, geceler gündüz, diyelim dümdüz elhamdülillah
Gökteki kamer, âleme doğar, rahmetin yağar elhamdülillah
Muhammed hakır, sancağı akdır, şekkimiz yoktur elhamdülillah
Muhammed güldür, ashâbı boldur, cümlemiz kuldur elhamdülillah
Muhammed virdi, arttırdı derdi, melekler sevdi elhamdülillah
Verdi Muhammed, sordular ümmet, Hazret'e minnet elhamdülillah
Ey gönlü hasta, gel derman iste, armağan dostu elhamdülillah
Gör Yunus nider, derdiyle Hû der, herkes böyle der, elhamdülillah*

*Elhamdülillah, Allah, elhamdülillah, Allah, elhamdülillah, yâ
Allah, elhamdülillah, Allah, Lâ ilâhe illallah, Hû, Allah, Lâ ilâhe
illallah.*

*Allah bize lûtfetti, şükür elhamdülillah
Ni'metine gark etti, şükür elhamdülillah²¹
Bilelim ni'metini, övelim rahmetini
Analım Hazret'ini, şükür elhamdülillah²²
Yoğ iken var eyledi, arz-ı dâdar eyledi
Resûle yâr eyledi, şükür elhamdülillah²³
Gönderdi doğru yola, kullar kulluk eyleye
Hak bize kulum diye, şükür elhamdülillah²⁴
Pare edelim vârumuz, kurban olsun cânımız
Kur'ân'dır imâmımız, şükür elhamdülillah²⁵
Muhammed kadem bastı, şefî' olmaktır kasdı*

21 Arada, "Lâ ilâhe illallah, Hû, Lâ ilâhe illallah" nakarâtı var.

22 Arada, "Lâ ilâhe illallah, Hû, Lâ ilâhe illallah" nakarâtı var.

23 Arada, "Lâ ilâhe illallah, Hû, Lâ ilâhe illallah" nakarâtı var.

24 Arada, "Lâ ilâhe illallah, Hû, Lâ ilâhe illallah" nakarâtı var.

25 Arada, "Lâ ilâhe illallah, Hû, Lâ ilâhe illallah" nakarâtı var.

Hakk'ın sevgili dostu, şükür elhamdülillah²⁶
Ol Habîbin yârları, cennettedir cânları
Sevenleriz onları, şükür elhamdülillah²⁷
Bağdâdî'nin²⁸ bu sözü, kabul eyle niyazı
Dergâha sürdü yüzü, şükür elhamdülillah²⁹

Her iki mısradaki iki kere tevhîd edeler.³⁰ Ba'dehu usûl üzere bir miktar tevhîd edeler. Zevk olunursa zikirler okunup bir miktar "Hû" diyeler ve sonra dua oluna. Fâtîha okuyalar, üç kere salavât getireler ve bir kere "Hû" diyeler. Bu dahi tamam oldu.

26 Arada, "Lâ ilâhe illallah, Hû, Lâ ilâhe illallah" nakaratı var.

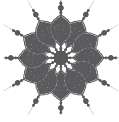
27 Arada, "Lâ ilâhe illallah, Hû, Lâ ilâhe illallah" nakaratı var.

28 Muhammed Hamdi-i Bağdâdî (v. 1136/1723). Edirne Uşşâkî meşâyihundan.

29 Arada, "Lâ ilâhe illallah, Hû, Lâ ilâhe illallah" nakaratı var.

30 Yani, "Lâ ilâhe illallah, Hû, Lâ ilâhe illallah."

ÂDÂB-I YATSI

Âdâb-ı yatsı budur ki dört rek'at sünneti terk etmeyip kılarlar. Ba'dehu üç İhlâs okuyalar. Ba'dehu farz kılma. Ondan sonra üç salavât-ı şerîf getirip bir Fâtîha okuyalar. Ba'dehu, son sünnetin dört rek'at kılıp ondan sonra dua ede. Ba'dehu, bedel-i Teheccüd deyu sûre-i Haşr'in âhirin okuya. Bir mikdar sûre-i Mülk'ü okuyalar. Ba'dehu sûre-i Haşr'in âhirin okuya. Ba'dehu bir mikdar tevhîd eyleye, ne mikdar dilerse... "Hû" deyip dua eyleye. Usûl-i yatsı dahi tamam oldu.

* * *

Ba'dehu sülüs-i âhirin âdâbı budur ki abdest alıp iki rek'at şükr-i Vudû' kıla. Ondan sonra on iki rek'at nâfile deyip Teheccüd kıla. Ba'dehu sûre-i Haşr'in âhirin okuya. Bir mikdar tevhîd ede. Ziyade olursa güzeldir ve bir mikdar "Hû" diye. Ba'dehu dua eyleye. Eğer âdâb-ı tarîk üzere Vitr-i vâcibi kılmadı ise on iki rek'at Teheccüd namazını edâ ettikten sonra Vitr-i vâcibi kıla. Ba'dehu sünnet üzere Âyete'l-kürsî okunup bâlâda tahrir olunduğu üzere tamam eyleye.

Âdâb-ı tarîk budur ki vaktin müsaadesine baka, ona göre kendi evrâdlarına müdavemet eyleye. Amma böyle gerekdir ki subh-ı sâdık açıldıkda her şeyden ferâgat edip murâkabe eyleye.

Amma nevm galebe edince uyuya. Namaz vaktine dek ki rüya-yı salih vaktidir, gaflet olunmaya.

Ba'dehu âdâb-ı meşâyih budur ki her nakz-ı vudû' ettikçe tecdîd-i vudû' eylerler. Kezalik şeyh olanlara bu âdâba riâyet lazımdır ki devam-ı vudû'dan çok terakkî bulunmuştur. Âdâba riâyet gerektir ve tarikat-ı aliyyede olan fukarâlar usûllere riâyet etmek lazımdır. Devam-ı vudû' dahi böyle usûldendir.

Usûl tesmiyesi oldur ki evliyaullah onu işleye gelmiştir ve merâtib-i aliyyeyi onunla kat' eylemişlerdir. Bunun birisinin noksanı sâlikin tenezzülüne sebeptir. Zira ululara taklit ile olur fukarânın mertebe kat' eylemesi, gaflet olunmaya.

Usûlün biri dahi budur ki pazartesi ve perşembe günü sâim olalar. Ve eyyâm-ı bîyddâ sâim olalar. Amma bunun âdâbı budur ki, özür olursa ve mani' olursa meşâyih-ı izam afv buyurmuşlardır. Lakin gayet ihtimam gerektir.

Usûlün biri dahi budur ki az yiye, az içe, az uyuya, az söyleye ve ekser-i halin tenha geçire.

Âdâbın biri dahi budur ki bir mâni' ile evrâdlarını kaza eyleyeler, terk etmeyeler. Zira bir gün terkinde, kırk gün sülûkü geri kalır, demişler. İmdi riâyet gerektir, takayyüd oluna.

Ve âdâbın biri dahi budur ki esmâ ve evrâdını -her ne okursa-mahrem ve nâmahrem kimseye söylemeye.